doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD. Katedra spevu, Katedra teórie hudby, Katedra scénografie. Vysoká škola múzických umení v Bratislave. ORCID

V roku 2022 si pripomíname 70. výročie existencie predmetu Operné štúdio na Katedre spevu Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU.[1] V tejto súvislosti by som chcel pomenovať niektoré skutočnosti, ktoré s prácou v Opernom štúdiu bezprostredne súvisia a zásadným spôsobom ju determinujú.

Operné štúdio je jedným z profilových predmetov študentov operného spevu (doteraz aj v novej akreditácii) a opernej réžie (do roku 2006, odkedy sa tento odbor na Slovensku nevyučuje). Predstavuje druh inscenačnej praxe v rámci ktorej sa sólisti učia skĺbiť vokálne umenie s hereckými technikami, prácou s rekvizitou, javiskovým pohybom a tancom. Od roku 1952 je výstupom z predmetu kompletná operná inscenácia s orchestrom a v roku 1982 pribudol zvyk končiť zimný semester tzv. Fragmentami so sprievodom klavíra. Študent na hodinách spolupracuje s tímom pedagógov: dirigent (hudobná koncepcia, hudobné naštudovanie), klavirista (štúdium roly), režisér (režijná koncepcia, inscenačný kľúč, herectvo, javiskový pohyb), choreograf (tanec, javiskový pohyb). V rámci scénografie a kostýmovej výpravy spolupracuje študent so študentami z DF, ktorí na inscenácii spolupracujú v rámci svojho semestrálneho zadania.

Dramaturgia hudobných čísel a predstavení sa určuje na základe aktuálneho obsadenia jednotlivých hlasových odborov v tom-ktorom ročníku. Návrh podáva režisér v spolupráci s dirigentom a pedagógmi spevu, pričom výber prebehne zvyčajne do konca zimného semestra predchádzajúceho akademického roka. Skúšobný proces sa začína hneď v úvode zimného semestra akademického roka, v ktorom je plánovaná premiéra. V spolupráci so študentami scénografie je výsledný umelecký tvar prezentovaný na slávnostnej premiére v adekvátnom divadelnom priestore. Produkcie sú mimoriadne personálne, technicky a finančne náročné. To je jeden z dôvodov malého počtu repríz, hoci inscenácie vznikajúce v Opernom štúdiu majú nezriedka vysokú umeleckú kvalitu, pretože snahou predchádzajúcich a súčasných pedagógov OŠ je dosiahnuť čo najvyššiu úroveň, ktorá presahuje rámec výstupu z predmetu. Počas jeho histórie vzniklo na mieru päť opier, ktoré sa naštudovali v svetovej premiére a

uskutočnili sa dva zahraničné zájazdy. Bližšie pozri www.opernestudio.sk

Od svojho počiatku išlo o synergetické projekty, ktoré do seba integrovali prácu viacerých katedier a pracovísk všetkých troch fakúlt VŠMU. Táto medzikatedrová spolupráca zahŕňala najmä nasledujúcu pedagogickú a produkčnú spoluprácu:

1. Katedra spevu HTF (účinkujúci speváci)
2. Katedra skladby a dirigovania HTF (dirigenti + možnosť realizácie nových skladieb)
3. Katedra strunových a dychových nástrojov HTF (hráči v orchestri)
4. Katedra tanečnej tvorby HTF (taneční interpreti, choreografi + možnosť realizácie ich projektov)
5. Katedra scénografie DF (študenti scénografie: scéna, kostým, svetlo, plagát, bulletin)
6. Katedra divadelného manažmentu DF
7. Fundus DF (scénické prvky, rekvizity, kostýmy a pod.)
8. Ateliér zvukovej skladby FTF (záznam + možnosť workshopov pre ich študentov)
9. Ateliér dokumentárnej tvorby FTF (záznam + možnosť workshopov pre ich študentov)
10. Ateliér strihovej skladby FTF (záznam + možnosť workshopov pre ich študentov)
11. Ateliér kamerunskej tvorby FTF (záznam + možnosť workshopov pre ich študentov)

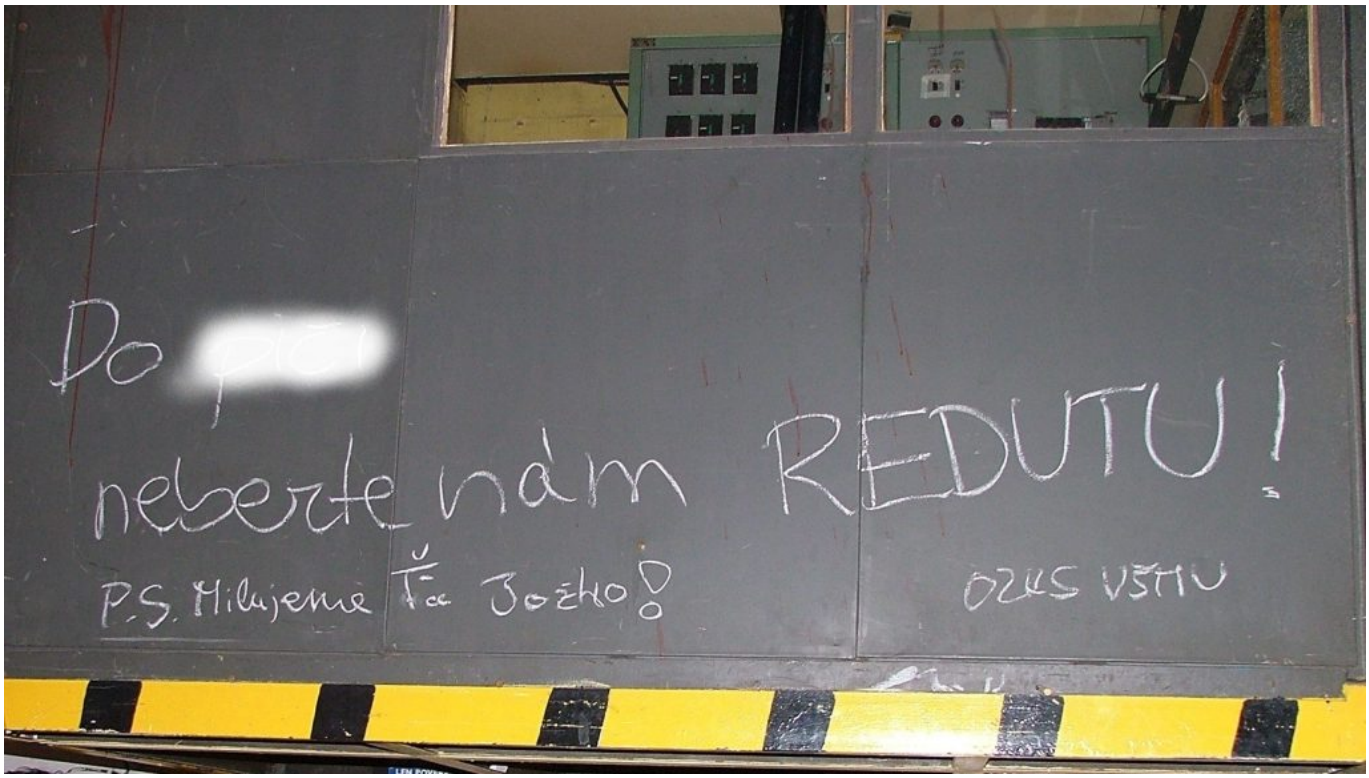
Ako pedagóg pôsobím v Opernom štúdiu od roku 2010. Študujúc bohatú históriu Operného štúdia je zrejmé, že od roku 2000 sa viaceré veci „pokazili“ a zmenili k horšiemu a to predovšetkým ako následok nasledujúcich rozhodnutí, do ktorých pedagógovia Operného štúdia nemohli zasiahnuť:

1. Rozdelenie Divadelného štúdia VŠMU (2002)
V roku 2002 zaniklo spoločné medzifakultné Divadelné štúdio. Rozseklo sa násilne na Divadelné štúdio DF a personálne podhodnotené pracovisko s názvom Kancelária umeleckej produkcie (KUP), ktoré zastrešuje projekty Hudobnej a tanečnej fakulty. Verejné výstupy operných spevákov a tanečníkov zostali visieť vo vzduchu, pretože prirodzene sa viacej blížime produkciami k divadlu, a to jednak povahou samotného umeleckého výkonu, ale aj technickými nárokmi na javisko a ostatnými požiadavkami, ktoré zostali zabezpečované

čiastočne v spolupráci s Divadelnou fakultou, vo viacerých prípadoch ako platenú spoluprácu. Výstupy Operného štúdia a tanečníkov teda nie sú primárne v koncertnej činnosti, ktorou je zahltené KUP a ambície Operného štúdia na viac produkcií a reprízovanie naštudovaných titulov sú dlhoročne utlmované do pozície dvoch semestrálnych výstupov (december a máj). Napokon, aj najnovšia verzia web stránky VŠMU (2022) prehlbuje túto fakultnú segregáciu, pretože uvádza: *„Vysoká škola múzických umení v Bratislave je najväčšia umelecká škola na Slovensku. Ponúka študentom rozvoj talentu v divadle* (klikni DF)*, filme a multimédiách* (klikni FTF)*, hudbe a tanci* (klikni HTF)*".* Operní speváci nevytvárajú divadlo? Ich výstupy nie sú divadelné? Kam teda majú kliknúť?
Od tejto doby má Operné štúdio LEN charakter PREDMETU, pričom mu však zostali umelecké ambície a pedagogické, dramaturgické, organizačné a riadiace povinnosti, ktoré rámec predmetu zjavne prekračujú.
Naviac, povinnosťou školy je mať spracovaný archív svojej umeleckej činnosti. Tieto povinnosti sú delegované na zamestnancov jednotlivých fakúlt. V minulosti mal správu archívu na starosti vedúci Divadelného štúdia, po jeho rozdelení v roku 2002 bola táto úloha posunutá do kompetencií manažérov konkrétnych inscenácií (na HTF je to KUP). Od tohto roku v školskom archíve chýbajú všetky dokumenty k inscenáciám realizovaných v Opernom štúdiu.
Návrh na zmenu: Koordinátorom inscenačnej tvorby celej VŠMU, vrátane Operného štúdia na KS by sa malo stať Divadelné štúdio DF. Revízia údajov, zbieranie údajov, ich dokumentácia a zverejnenie v celoslovenskej databáze predstavení (Divadelný ústav); prípadné zverejnenie na webovej stránke školy.

2. Strata Malej sály Reduty (2005)
Druhé a pre Operné štúdio fatálne pochybenie bolo, keď kompetentní dopustili roztrieštenie spoločných divadelných priestorov, ktoré boli vhodné pre produkcie DF aj HTF. Tým došlo k faktickému oddeleniu Operného štúdia od divadelného života školy, ktorý sa preniesol len na DF. Predtým bola spoločným priestorom Malá sála Reduty. Posledné predstavenie bolo 16. mája 2005 (moje magisterské diplomové predstavenie: Donizetti: Nápoj lásky). Problematika adekvátneho priestoru sa odvtedy stala každodennou realitou Operného štúdia. Školské

divadelné priestory ako Štúdio 1, Burkovňa a Kaplnka sú vhodné na malé činohry, no akusticky a priestorovo nevhodné na živé spievané predstavenia. Od roku 2010 používame na predstavenia s klavírom akusticky nevyhovujúce Divadlo Lab. Nedajú sa v ňom však realizovať naše ťažiskové predstavenia s orchestrom. Naviac, pôvodne univerzálny spoločný priestor Dvorany postupne v rokoch 2002 až 2009 rekonštrukciami celkom stratil svoj divadelný charakter a stal sa čisto koncertnou sálou.
Násilným tlakom, dôvodeným finančnými otázkami, sme boli zo strany KUP doslovne nútení akceptovať absolútne nevyhovujúci priestor Umeleckej scény SĽUK, v ktorom sme realizovali svoje operné predstavenia v rokoch 2008 až 2018. Na nevhodnosť priestoru dokonca upozorňovala aj tlač. [2] Priestor v Rusovciach bol nevyhovujúci nielen z pohľadu akustiky a malej kapacity hľadiska a orchestrálnej jamy, ale najmä pre nemožnosť pracovať s javiskovým priestorom. Na javisku bol trvalo prítomný baletizol, čo katastrofálne limitovalo výtvarníkov z Katedry scénografie.

Nápis na javisku Reduty zo 16. mája 2005. Autor: Dnes sólista opery SND. Foto: Tomáš Surý. Cenzúrované.

Návrh na zmenu: Ako nateraz jediné vhodné divadelné priestory v rámci Bratislavy sa nám javí Mestské divadlo P. O. Hviezdoslava (MDPOH) alebo Historická budova SND. V rámci technického tímu MDPOH dokonca existuje aj vôľa akceptovať, že príprava našich predstavení je nielen umelecký, ale aj pedagogický proces a trpezlivosť niektorých technických zamestnancov divadla so študentami scénografie a spevu je príkladná. Prenajímanie divadelných priestorov na týždeň pred premiérou však nie je trvalým riešením (nehovoriac o jeho finančnej náročnosti). Stála scéna s adekvátnymi scénickými a akustickými možnosťami tak pre predstavenia HTF aj DF by bola cestou k opätovnému prepojeniu oboch fakúlt. V prípade, že toto riešenie nie je z architektonických alebo iných dôvodov možné (alebo realizovateľné v blízkej budúcnosti – napriek tomu, že Divadelná fakulta plánuje v najbližších rokoch výstavbu nových priestorov!), bolo by nanajvýš želateľné, ak nie priam nevyhnutne dôležité, aby sa aspoň študenti DF v rámci svojich študijných plánov začali znova výraznejšou mierou podieľať na hudobnodramatických predstaveniach HTF.

3. Koniec vyučovania opernej réžie na Slovensku (2006)

Treťou chybou minulosti bolo, že sa v roku 2006 prestal na Slovensku vyučovať odbor operná réžia. V minulosti sa odbor operná réžia študoval na HTF VŠMU na Katedre spevu a to v dvoch časových úsekoch: v rokoch 1954-1958 a potom v rokoch 1979-2006. Odbor počas jeho existencie vyštudovalo spolu štrnásť absolventov:

1. Jindřich Neuwirth (1954); pedagóg: Otakar Zítek
2. Miroslav Fischer (1955); pedagóg: Otakar Zítek
3. Koloman Čillík (1956); pedagóg: Miloš Wasserbauer
4. Július Gyermek (1958); pedagóg: Miloš Wasserbauer
5. Marián Chudovský (1984); pedagóg Branislav Kriška
6. Jozef Revallo (1986); pedagóg Branislav Kriška
7. Martin Bendik (1987); pedagóg Branislav Kriška
8. Blažena Hončarivová (1987); pedagóg Branislav Kriška

9. Pavol Smolík (1991); pedagóg Branislav Kriška
10. Zuzana Lacková (1996); pedagóg Branislav Kriška
11. Roman Bajzík (2000); pedagóg Pavol Smolík
12. Andrea Hlinková (2002); pedagóg Pavol Smolík
13. Lenka Horinková (2006); pedagóg Pavol Smolík
14. Tomáš Surý (2006); pedagóg Pavol Smolík

Od roku 2006 sa operná réžia na Slovensku vôbec nevyučuje, mladí talentovaní adepti študujú v Brne, v Prahe alebo v Poľsku, prípadne inde v zahraničí. Je zrejmé, že na to, aby sa operné réžia znovu stala riadnym študijným plánom treba jednak vôľu, ale nevyhnutná je najmä inštitucionálna podpora nejakého pracoviska, ktoré prizve k spolupráci jediného profesora v tomto odbore a jediného docenta v tomto odbore, ktorí na Slovenskú sú.

Návrh na zmenu: Nadväzujúc na dlhoročnú medzifakultnú spoluprácu, ktorá doteraz nebola ukotvená v organizačnom poriadku HTF VŠMU navrhujem spolu s kolegami z Oš zriadiť v organizačnej štruktúre HTF VŠMU pracovisko so štatútom katedry (Katedra opernej réžie a hudobnej dramaturgie). Vznik samostatného pracoviska (resp. katedry), pod gesciou ktorého by sa znovu začala vyučovať operná réžia. Študenti opernej réžie v spolupráci so

študentmi operného spevu, scénografie, hudobnej dramaturgie a divadelného manažmentu by tak pripravovali pod vedením svojich pedagógov predstavenia Oš a zabezpečovali hudobno-divadelnú prevádzku HTF VŠMU.

4. Vzdanie sa príspevku na javiskový umelecký výkon študentov operného spevu (2012)
Štvrtou chybou minulosti bolo, že KS zrušila javiskový výstup svojich absolventov ako oponovaný javiskový výstup. Došlo k tomu v roku 2012, kedy už operná postava a jej javiskové stvárnenie nebola súčasťou oponentského posudku absolventa. Naštudovanie opernej postavy a jej verejné javiskové predvedenie síce zostalo profilovým povinným predmetom, ale stratou štatútu oponovaného diplomovaného výkonu nedostáva Oš na študentov žiadne finančné dotácie. Začal tak neblahý trend destabilizácie kompetencií tímu Oš z pohľadu KS. Stále viac sa začalo tlačiť na to, že dôležitejší než samotné predstavenie je proces jeho prípravy a individuálny prístup ku každému študentovi pri kreovaní jeho postavy, ale bez toho, aby nám ubudla povinnosť pripraviť každý semester verejné operné predstavenie na čo najlepšej možnej úrovni, ktoré je oponované hudobnou kritikou. Takže tento rok (2022) končí desaťročie neustáleho doťahovania sa, či je Oš predmet alebo umelecké pracovisko.
Návrh na zmenu: Na skutočnosť, že projekty Oš výrazne prekračujú hranice obyčajného výstupu z predmetu, poukázal už v roku 2012 prof. PhDr. Pavol Smolík, ArtD., ktorý v tom čase z pozície vedúceho Oš predložil návrh na zriadenie Ateliéru hudobnodramatickej tvorby HTF VŠMU. Jeho existencia mala umožniť podstatné rozšírenie vzdelávacích možností a stratifikáciu umeleckých tímov do menších skupín. Prof. Smolík odvážne začal, keď navrhoval zastaviť trend, aby sa Oš stalo len predmetom, z ktorého prezentujú svoj výstup len speváci, ale aby sa stalo skutočnou umeleckou scénou hudobného divadla, ateliérom, na fungovaní ktorého sa spolupodieľajú viaceré odbory (réžiséri, scénografi, manažéri, dramaturgovia...) a ktorého výsledkom budú hodnotné umelecké produkcie a pravidelná divadelná prevádzka. Návrh vzbudil hysterickú reakciu, k realizácii tohto zámeru nikdy nedošlo. Od nasledujúceho akademického roku s prof. Smolíkom skončila spolupráca a on ukončil svoje pôsobenie na VŠMU a vzdal sa funkcie vedúceho Oš.

5. Študenti Dramaturgie a manažmentu hudby z KTH HTF VŠMU (2013)
Piatou chybou, ktorá zasiahla fungovanie Operného štúdia bolo zmarenie nádejí, ktoré sme vkladali do študijného programu Dramaturgia a manažment hudby, ktorý existuje na KTH. Prostredníctvom predmetu Prax v KUP/OŠ/CV sa črtala nádej na stabilizáciu produkčnej fázy prípravy operných predstavení a znovuprepojenie študentov HTF a DF prostredníctvom spoločných projektov. V spolupráci s prof. Daněkom som pre akademický rok 2013/2014 pripravil tento plán výučby:

Stručná osnova predmetu – predmet prebieha tri semestre, jeden semester v každej zložke HTF:

A. Prax v KUP (Kancelária umeleckej produkcie)
Zabezpečuje: pracovník KUP
Hodnotí: KUP
Práca študenta (má sa ju naučiť vykonávať + vykonávať ju)

- Činnosti súvisiace s propagáciou všetkých podujatí a produkcií HTF (protokol, pozvánka, plagát, oslovovanie mediálnych partnerov, rozhovory, sprostredkovanie a natočenie spotu,
- Rozhovory do časopisov, magazínov
- Zabezpečenie šatne…..
- Dizajnovanie projektov, príprava a zabezpečenie tlačovej konferencie
- Vedenie protokolu HTF na podujatia
- Príprava a vedenie korešpondencie podľa protokolu

ISSN 2729-9031 ©Theatrica 2021-2026

Súvisiace teoretické predmety:

- Základy marketingu a manažmentu (Jasinger)
- Kreatívna komunikácia a reklama (?)
- Tímová práca (Oparty)
- Predmety DF?
- Komunikačné zručnosti (Koželová)
- Manažérske zručnosti (Mrvová)
- Kultúrológia a kultúrna politika

B. Prax v Opernom štúdiu
Zabezpečuje: tím pedagógov Operného štúdia
Hodnotí: Oš
Práca študenta (má sa ju naučiť vykonávať + vykonávať ju)

- Dramaturgická príprava titulu na nasledujúci akademický rok (pod gesciou režiséra Oš)
- Vedenie fermanu operného štúdia (pod gesciou asistenta naštudovania)
- Vedenie fermanu operného štúdia na webstránke školy
- Vedenie režijnej knihy predstavenia, zaznačovanie scénických poznámok do partitúry a klavírneho výťahu
- Asistencia režisérovi pri aranžovaných skúškach
- Inšpícia hlavných skúšok, generálok a predstavení
- Suflér (šepkanie)
- Zabezpečenie komunikácie so scénografiou, KUP, určovanie termínov porád, ich koordinácia
- + štipendium na telefón

Súvisiace teoretické predmety

- Princípy dramaturgie hudobných podujatí
- Hudobná dramaturgia-Dramatické javiskové hudobné formy (Surý)
- Seminár hudobnej dramaturgie a manažmentu (Daněk)
- Tímová práca (Oparty)

C. Prax v CV (Centrum výskumu)
Zabezpečuje: vedecký pracovník CV z oblasti hudobného umenia
Práca študenta (má sa ju naučiť vykonávať + vykonávať ju)

- Príprava textových podkladov pre tlačové výstupy (bulletiny, komunikácia s teoretikmi a ich koordinácia)
- Zabezpečenie prekladu tlačovín a titulkov do javiskových predstavení
- Zabezpečenie webstránky CV vrátane anglických mutácii informácií
- Príprava grantov na produkcie hudobného umenia na podujatia HTF: koncerty, predstavenia Oš, verejné semináre CV, festival Orfeus (podľa príslušnej grantovej schémy a jej termínov)
- Vedenie agendy s prebiehajúcimi grantovými úlohami

Súvisiace teoretické predmety:

- Princípy dramaturgie hudobných podujatí (Kubandová, Štefková, Šebesta, Daněk)

- Hudobná dramaturgia-Koncerty a festivaly (Daněk)
- Hudobná dramaturgia-Dramatické javiskové hudobné formy (Surý)
- Hudobná dramaturgia-Rozhlasové a televízne vysielanie (Mintálová)
- Umelecká interpretácia hudby (Štefková)
- Seminár hudobnej dramaturgie a manažmentu (Kubandová, Daněk)
- Tímová práca (Oparty)

Bratislava 12. septembra 2013 vypracoval: PhDr. Tomáš Surý, ArtD.

- Návrh na zmenu: Z uvedeného vyplýva, že pedagogicky proces mohol byť prepojený so získavaním zručností súvisiacich s praxou, plán bol systematizovaný. Študenti programu Dramaturgia a manažment hudby mali okrem iného pomôcť zabezpečovať prevádzku Oš vo viacerých rovinách: vedením grantovej činnosti, manažmentom predstavenia, prípravou textových materiálov, participáciou ako asistenti réžie a scénografie. To všetko malo byť ich školou a pedagogickým procesom, učením sa na konkrétnom projekte, ktorý mal byť ich vizitkou, možnosťou osobnej a odbornej realizácie a súčasťou absolventského výkonu.
- Časovú dotáciu tri semestre som od počiatku namietal ako fatálne nízku, pretože neumožňovala skutočne sa hlbšie ponoriť do problematiky toho-ktorého pracoviska a toho-ktorého projektu. Neumožňovalo ani plán, aby študenti, ktorí pripravujú granty na daný projekt boli v nasledujúcom akademickom roku jeho súčasťou, pretože predmet si už nemohli znovu zapísať.

ISSN 2729-9031 ©Theatrica 2021-2026

6. Dramaturgický plán VŠMU (HTF+DF)

Šiestym a veľmi rozhodujúcim problémom riadneho fungovania Operného štúdia ako školiaceho pracoviska bola skutočnosť, že sa verejné podujatia HTF javiskového charakteru nadobro vytratili zo zorného uhla Divadelného štúdia DF a celej DF. Naše projekty jednoducho absentujú v optike „divadelníkov" z VŠMU a dôvodom je, že nefigurujeme v dramaturgickom pláne DF a jednotlivé spolupráce sú dohadované ad hoc. Tým sa stalo, že málokedy sa stávajú pre študentov (scénografia, kamera, zvuk) skutočne zaujímavým projektom podporovaným ich pedagógmi a prípadnou ponukou na ich absolventský výkon. Výhody a nevýhody takejto spolupráce sa scvrkli na problematiku financovania umeleckého výkonu, čo je vlastne len vecou nastavenia spolufinancovania. V súčasnosti sú finančné prostriedky na umelecký výkon študenta viazané na fakultu. Ak chce (a je potrebný jeho zástoj) študent robiť umelecký výkon na inej fakulte, nastáva problém s financovaním, takže aj keď študenti scénografie participujú na rozsiahlom a nákladnom projekte Operného štúdia, ich hlavný projekt to nikdy nie je.

Zároveň sa všetky produkcie Operného štúdia vytratili zo zorného uhla zostavovateľov dramaturgie aj na festivaly (Noc divadiel, Istropolitana Project, Zlomvaz a pod.), na ktorých škola participuje len projektami Divadelnej fakulty. Projekty Oš sa na tieto festivaly nedostanú, aj keď festivaly sú promované ako prehliadka divadelných umeleckých výstupov z VŠMU (nie len DF).

Návrh na zmenu: spolupráca pracovníkov, ktorí sú zodpovední za jednotlivé pracoviská pripravovať dramaturgické plány: činohra, opera, tanec, divadelné štúdio. Do konca predchádzajúceho akademického roka treba všetky podklady centralizovať v Divadelnom štúdiu DF, ktoré by bolo koordinátorom všetkej inscenačnej tvorby celej VŠMU.

7. Kompetencie dramaturgie Operného štúdia

Katedra spevu, pre ktorú je Operné štúdio len PREDMET (i keď profilový, no stále iba predmet), a ktorá ani v novej akreditácii nepovažovala za potrebné doriešiť problém financovania prostredníctvom dotácie na povinný javiskový výstup absolventov, rozhoduje o všetkých zásadných krokoch Operného štúdia. Deje sa to často spôsobom, ktorý neakceptuje

špecializácie a jedinečné kompetencie členov inscenačného tímu. Inscenačný tím (režisér, scénograf, dirigent) nie sú dokonca ani prizývaní na porady o prenájmoch, na ktorých sa riešia zásadné otázky a požiadavky, ktoré súvisia s predstavením a jeho javiskovou a hudobnou podobou. Pre rok 2022 dokonca KS zvolila titul *Così fan tutte*, a to aj napriek tomu, že ako vedúci Oš som opakovane upozorňoval na nevhodnosť tohto titulu pre tento akademický rok, pretože ide o náročný titul po dvojročnej prestávke (covid-19) a bude náročné ho aj scénicky pripraviť z dôvodu opatrení v súvislosti s covid-19, pričom viacerí študenti vyšších ročníkov sú na pobyte Erasmus, ich zástoj musí byť suplovaný externistami a niektoré hlavné postavy nemajú alternáciu. Na tieto skutočnosti som upozorňoval už na prvom zasadnutí KS (20. 9. 2021) a navrhoval som päť iných kratších titulov s menším počtom rozsiahlych ansámblových výstupov.
Návrh na zmenu: jasne určené kompetencie jednotlivých členov OŠ voči pedagógom KS a ostatných zainteresovaných strán.

Operné štúdio ako umelecká scéna HTF VŠMU
Práca a projekty Oš sú synergetické a od začiatku je zrejmé, že Oš nie je len predmetom. Pracovisko má ale aj svoje ambície:

1. viac operných projektov v priebehu akademického roka,
2. reprízovanie živých aj odložených predstavení,
3. viac nových autorských projektov a svetových premiér,
4. zájazdy s predstaveniami,
5. špecializácia a workshopy so zameraním na interpretáciu starej hudby,
6. špecializácia a workshopy so zameraním na interpretáciu súčasnej hudby,

ISSN 2729-9031 ©Theatrica 2021-2026

7. pedagogická výmena učiteľov Operného štúdia v rámci programu Erasmus: Mobilita pedagógov Erasmus vlastne prebieha len smerom von, nakoľko viaceré snahy o participáciu iných pedagógov na projektoch Oš boli v minulosti zmarené. Ako jediný z tímu pedagógov som absolvoval tieto pobyty: Malta (Così fan tutte); Ostrava (Hlas lesa, Veselohra na mostě, Prodaná Rusalka, Příhody lišky Bystorušky), Katowice (Surý), Bydhoš (Surý), Bydgoszcz: zájazd VŠMU (premiéra Janáčka v Kujavsko-pomoranskom vojvodstve).
8. pravidelné spolupráce s KTT na umelecky hodnotnejšej úrovni, ktoré budú zaujímavé pre obe zúčastnené strany, napríklad vystúpenia študentov KTT s orchestrom v rámci projektov Oš,
9. pravidelné spolupráce s Katedrou bábkarskej tvorby DF,
10. študijný plán operná réžia,
11. študijný plán hudobná dramaturgia,
12. teoretická reflexia hudobného divadla,
13. publikačná činnosť,

Tieto ambície sa v kontexte súčasného stavu (operné štúdio = predmet Katedry spevu) nedajú realizovať. Viaceré snahy o uskutočnenie niektorých z uvedených bodov boli zmarené. Existencia Operného štúdia len so štatútom predmetu Katedry spevu malo po roku 2002 za následok, že viacerí odborníci-pedagógovia boli z tímu Operného štúdia vyštvaní. Táto dehumanizácia medziľudských vzťahov nastala po vnesení nevraživosti, ktorú preniesli pedagógovia KS z externého divadelného prostredia, kedy sa o personálnom obsadení kolektívu už viac nerozhodovalo objektívne podľa schopností a na základe konkurzov, ale na základe osobných sympatií.

Vznik ateliéru – tvorivej platformy, v rámci ktorej by spolupracovali študenti činohernej réžie, scénografie, dramaturgie, manažmentu a študenti operného spevu. Študenti by boli rozdelení do viacerých menších tvorivých tímov a výsledkom činnosti by bolo naštudovanie viacerých samostatných menších operných čísel alebo ucelených operných výstupov.

Viaceré moje návrhy od roku 2010, napríklad rozčlenenie masy účinkujúcich na viac menších projektov s menej účinkujúcimi, otvorenie projektov na spoluprácu s doktorandami réžie z DF, znovuotvorenie študijného odboru operná réžia a pod. sa ani nedostali do zápisníc. Výučba predmetu musela pokračovať v takto nastavenom režime: teda kumuláciou všetkých študentov spevu do dvoch obsadením naddimenzovaných a produkčne poddimenzovaných projektov. Tento stav je viac neúnosný. Na osobu režiséra boli položené takmer všetky zásadné organizačné rozhodnutia, zároveň nemá takmer žiadne organizačné kompetencie. Táto *„logika hudobnej školy“* je človeku z externého prostredia takmer nevysvetliteľná, pretože sa riadi svojou vlastnou vnútornou nelogikou. Model sa však ukazuje stále viac ako scestný a nevyhovujúci.
Návrh na riešenie: Navrhujem, aby prestalo byť Operné štúdio vnímané výhradne ako predmet, a aby začalo pôsobiť ako plnohodnotná umelecká scéna na HTF VŠMU. V rámci rozvoja odboru operná réžia navrhujem zriadenie samostatnej Katedry opernej réžie a hudobnej dramaturgie.

Na podobnom princípe funguje aj Divadelné štúdio DF: Študenti herectva a réžie realizujú svoje umelecké výkony v divadle Lab, Kaplnke alebo Burkovni ako umelecké výkony. Príprava na ne je hodnotená v rámci predmetov (Herecká tvorba, Režijná tvorba), ale samotný výstup sa realizuje na základe spolupráce viacerých katedier. Ku každej inscenácii je priradený režisér, herecké obsadenie, scénograf, manažér a dramaturg. Dramaturg s režisérom pod vedením pedagógov réžie pripravia dramatický text a režijnú koncepciu, herci pod vedením svojich pedagógov herectva pracujú na postavách, scénograf pripraví scénu, kostýmy a svetelný dizajn a manažér pod vedením svojich pedagógov pripraví grantový projekt na financovanie inscenácie, prípadne zoženie sponzora. Po premiére sa inscenácie reprízujú v pravidelných intervaloch počas celého obdobia štúdia daného ročníka. Obsadenie operného štúdia sa mení každý rok, keďže na produkciách spolupracujú študenti viacerých ročníkov, takže nie je možné reprízovať ich dlhšie ako jednu sezónu. Napriek tomu si však myslím, že dve predstavenia (prvá a druhá premiéra) sú žalostne nedostačujúce. Ak opomeniem fakt, že študenti pracujú viac ako pol roka na niečom, čo si zahrajú len raz alebo dvakrát (nakoľko sa

väčšina postáv alternuje), tak ako hlavnú výhodu väčšieho počtu repríz vidím fakt, že práve javiskovou praxou sa študenti najlepšie pripravujú na svoje budúce pôsobenie v divadlách a verejné vystupovanie. Maximálne štyri predstavenia za rok (dve premiéry Fragmentov a dve premiéry celovečerného operného predstavenia) na takúto prípravu jednoducho nestačia. Nehovoriac o zavrhovaní potenciálu na medzifakultnú spoluprácu, o ktorej som sa už zmienil vyššie a ktorú podrobnejšie rozoberiem v nasledujúcich podkapitolách.

Summary
In 2022 we are commemorating the 70 th anniversary of the Opera Studio at the Department of Vocal Studies, Faculty of Music and Dance, VŠMU in Bratislava. In this context I would like to name some facts that are directly related to the work at the Opera Studio and determine it in a fundamental way. I have been working as a teacher at the Opera Studio since 2010. Studying the rich history of the Opera Studio, it is clear that since 2000, several things have "gone wrong" and changed for the
worse, primarily as a result of the following decisions, in which the Opera Studio teachers could not intervene. These are mainly the following facts:
1. Division of Theater Studies at VŠMU (2002)
2. Loss of the Reduta Small Hall (2005)
3. End of teaching opera direction in Slovakia (2006)
4. Waiver of contribution to the stage artistic performance of opera singing students (2012)
5. Dramaturgy and music management students from KTH HTF VŠMU (2013)
6. Dramaturgical plan of VŠMU (HTF+DF)
7. Competences of the Opera studio dramaturgy
The presented extensive analyses also contain proposals for concrete changes that would lead to the improvement of the situation and to the improvement of the quality of teaching.

Foto: L.-Janáček-Příhody-lišky-Bystroušky-HTF-VŠMU-2017-foto-Iakob-Tunievi-2-2

Článok je výstupom z grantu KEGA 003VŠMU-4/2022 Inovácia teatrologickej a dokumentačnej praxe – rekonštrukcia a digitalizácia inscenačnej tvorby VŠMU po roku 2000

Poznámky

1. Históriu Operného štúdia zhrnula vo svojej dizertačnej práci Klára Madunická a výsledky publikovala v konferenčnom zborníku: MADUNICKÁ, Klára*. Premeny Operného štúdia VŠMU.* In *KNOPOVÁ, Elena (ed.) Divadlo v meniacom sa svete a premeny divadla.* Akadémia umení v Banskej Bystrici: Fakulta dramatických umení, 2021, s. 348-363.
2. UNREG, Pavel: Figarova svatba na VŠMU. Dostupné online.